

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет германської філології і перекладу
Кафедра англійської філології і філософії мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Культура мислення як сучасний тренд: лінгвофілософські,
логічні та етичні виміри**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

освітньо-професійна програма Англійська мова і література, друга іноземна
мова, переклад

статус дисципліни вибіркова

Форма здобуття освіти денна

Навчальний рік 2023–2024

Семестр VIII

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю залік

Укладач курсу: Людмила КОМІСАР, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і філософії мови.

Контактна електронна адреса: liudmyla.komisar@knlu.edu.ua

1. Анотація навчальної дисципліни:

У курсі розкриваються основи практичної лінгвофілософії, логіки і етики як атрибутів мисленнєвої і мовленнєвої діяльності людини в світлі провідних засад формування критичного мислення. Зміст навчальної дисципліни розкривається в одному змістовому модулі. Модуль «Лінгвофілософські, логічні та етико-аксіологічні засади формування культури критичного мислення: теорія і практика» розкриває основні критерії критичності мислення та його культури; концептуальний характер співвідношення логіки і мови; аналітичні аспекти формування міркувань і аргументів; закони логіки та специфіку їх практичної дії; семіотичні основи логіки, виміри та рівні знаково-символічного процесу; особливості формування поняття та його провідні види тощо. Під час вивчення дисципліни значна увага приділяється теорії аргументації, а саме структуруванню і побудові дедуктивних та індуктивних міркувань; логічних та паралогічних аргументів; отриманню навичок самостійного вміння коректного формування тези, силогізму, ентимеми; розпізнаванню «мовленнєвих пасток» та способів їх уникнення. Також під час практичних занять у студентів формуються уміння спростовувати основні міфи про штучний інтелект та його необмежені можливості.

Важливе місце у курсі займає проектування теоретичного матеріалу на формування у студентів практичної здатності до аналізу власної професійної діяльності. Дані компетенції студент отримує через набуття навичок виконання етичних і логічних задач на формування критичного мислення, із використанням сучасних методологій «уявних експериментів» та «капельхів мислення». Таким чином, зазначена вибіркова дисципліна дійсно формує критичне мислення у студентства і сприяє набуттю професійної культури майбутніми філологами і перекладачами.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна форма навчання
лекції	14 год.
семінарські заняття	16 год.
практичні заняття	–
консультації	–
самостійна робота	60 год.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни: формування критичної мисленнєвої суверенності та культури мислення студентів, їх здатності до практичного застосування лінгвофілософського, логічного та етико-аксіологічного інструментарію як в майбутній професійній діяльності, так і в соціальній комунікації.

4. Перелік тем лекційних і семінарських занять

Лекції	Семінарські заняття
1.Культура мислення як сучасний тренд: міждисциплінарні засади формування.	1.Культура мислення як сучасний тренд: міждисциплінарні засади формування.
2.Провідні критерії критичності мислення: лінгвофілософські, логічні та етичні виміри	2.Провідні критерії критичності мислення: лінгвофілософські, логічні та етичні виміри
3.Концептуальний характер співвідношення лінгвофілософії і логіки: аналітичні аспекти формування міркувань та аргументів	3.Концептуальний характер співвідношення лінгвофілософії і логіки: аналітичні аспекти формування міркувань та аргументів
4.Закони логіки та специфіка їх дії: між	4.Закони логіки та специфіка їх дії: між

мовою науки і повсякденним мовленнєвим спілкуванням. Критерії формування понять та аргументів. Поняття про критику та її види.	мовою науки і повсякденним мовленнєвим спілкуванням. Критерії формування понять та аргументів. Поняття про критику та її види.
5.Особливості формування тези, силогізму, ентимеми як передумови розпізнавання «мовленнєвих пасток». «Розчаклування» міфів про необмежені можливості штучного інтелекту	5.Особливості формування тези, силогізму, ентимеми як передумови розпізнавання «мовленнєвих пасток». «Розчаклування» міфів про необмежені можливості штучного інтелекту
	6.Практична культура мислення в світлі сучасних «уявних експериментів»: від «китайської кімнати» до «завіси невідання».
6.«Капелюхи мислення» Едварда де Боно та їх роль в формуванні професійної культури мислення філолога і перекладача	7.«Капелюхи мислення» Едварда де Боно та їх роль в формуванні професійної культури мислення філолога і перекладача
7.Сучасні етико-аксіологічні засади культури мислення в українському контексті: формування аксіологічної тріади «національна гідність / ідентичність / автентичність»	8.Сучасні етико-аксіологічні засади культури мислення в українському контексті: формування аксіологічної тріади «національна гідність / ідентичність / автентичність»

5. Система оцінювання курсу

В Університеті використовується модульно-рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом модуля з кожної дисципліни оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності студента.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях і набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами контролю з дисципліни, викладач занотує в Журнал обліку роботи викладача і оголошує на кожному практичному (семінарському) занятті.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання в межах годин, відведених на практичні (семінарські) заняття. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за певним освітнім ступенем або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр (сесію), що здійснюється з дисципліни «Філософія» у формі заліку.

Система оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання

Семестровий контроль – контрольні заходи, що встановлюють результати навчання студентів з освітніх компонентів (навчальна дисципліна, практика, курсова робота) у терміни і у формах (іспит / диференційований залік / залік), визначених навчальним планом, робочим навчальним планом освітньої програми спеціальності, спеціалізації.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового іспиту, диференційованого заліку або заліку з конкретної навчальної дисципліни за обсягом **усього** навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового іспиту, диференційованого заліку або заліку), якщо він виконав **усі** види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Питання про недопущення студента до семестрового контролю вирішується деканом факультету на підставі письмового подання завідувача відповідної кафедри.

Студенти складають семестрові іспити, диференційовані заліки й заліки **лише** в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом і графіком навчального процесу. Іспити, диференційовані заліки та заліки проводяться згідно з розкладом, який доводиться до відома студентів і науково-педагогічних працівників не пізніше, ніж за місяць до початку сесії. У розкладі також зазначається дата, час і місце проведення передекзаменаційних консультацій. Як виняток, через поважні причини (хвороба студента, надзвичайні сімейні обставини тощо), що підтверджено відповідними документами, декан факультету може визначити індивідуальні терміни складання іспитів, диференційованих заліків і заліків.

Декани факультетів забезпечують контроль за дотриманням усіма науково-педагогічними працівниками розкладів заліково-екзаменаційної сесії.

Для проведення заліково-екзаменаційної сесії деканати факультетів готують відомості обліку успішності студентів. Відомості підписуються деканами факультетів не пізніше, ніж за місяць до початку заліково-екзаменаційної сесії, і зберігаються в деканатах.

Науково-педагогічні працівники повинні здійснювати заходи щодо створення умов для **об'єктивного** виявлення й оцінки результатів навчання студентів – перевірки рівня володіння студентами всіма видами мовленнєвої діяльності, рівня сформованості навичок вживання мовного матеріалу та вмінь говоріння. Особливу увагу треба звертати на дотримання правил академічної доброчесності, недопущення використання здобувачами вищої освіти сторонніх джерел інформації (зокрема підказки).

Студент повинен з'явитися на залік, диференційований залік чи іспит із заліковою книжкою. Екзаменатори повинні приймати заліки, диференційовані заліки та іспити лише за наявності відомості обліку успішності, підписаної деканом факультету, та залікової книжки студента.

Екзаменатори повинні розпочинати іспити, диференційовані заліки та заліки відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії. Час і місце проведення іспиту, диференційованого заліку чи заліку дозволяється змінювати **лише** за погодженням з деканом факультету.

Перевірка письмових екзаменаційних робіт з навчальних дисциплін проводиться **лише** в приміщенні Університету і повинна закінчуватись не пізніше наступного робочого дня після проведення письмового іспиту. Результати письмового іспиту доводяться викладачем до відома студентів у **дводенний термін** після проведення іспиту / диференційованого заліку. Дата, час, місце оголошення результатів письмового іспиту фіксуються в розкладі заліково-екзаменаційної сесії. У цей же період викладач виставляє отримані студентами оцінки в їх залікові книжки та відомість обліку успішності. Перевірені письмові екзаменаційні роботи студентів з виставленими оцінками, що засвідчені підписом екзаменатора, зберігаються на відповідній кафедрі як документи

суворої звітності протягом **трьох місяців наступного семестру**. Відповідальність за це несе завідувач відповідної кафедри.

На заліку, який може проводитися усно, письмово, за допомогою комп'ютерних програм, в індивідуальній, груповій формі або фронтально, оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу здійснюється так само, як на іспиті. Викладач ставить студентові не менше двох питань, які оцінюються кожне **окремо** в 4-бальній шкалі (“відмінно” – “5”, “добре” – “4”, “задовільно” – “3”, “незадовільно” – “2”). Потім виводиться загальна оцінка за відповідь на заліку як середнє арифметичне з оцінок за кожне питання з округленням до десятої частки. Ця оцінка помножується на коефіцієнт **20**.

За рішенням кафедри відповідно до затверджених нею критеріїв відповідь студента на кожне питання заліку може оцінюватися в багатобальній шкалі – **максимум 100 балів за весь залік**.

Отримане значення становить **підсумковий рейтинговий бал**, якому відповідає оцінка за шкалою ЄКТС і оцінка за шкалою (“зараховано”, “не зараховано”) за таблицею:

Підсумковий рейтинговий бал (кількість балів за 100-бальною шкалою)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за залік
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	
0 – 59	FX	не зараховано

Якщо навчальним планом передбачено виконання студентами контрольної роботи з навчальної дисципліни, то ця контрольна робота є складником заліку / диференційованого заліку / іспиту і оцінюється як окреме питання заліку / диференційованого заліку / іспиту.

У залікову книжку студента викладач записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС, дату складання іспиту чи заліку. Кількість годин і кредитів, які відводяться на вивчення навчальної дисципліни, що виноситься на семестровий контроль (залік / диференційований залік / іспит), зазначається працівником деканату у відомості обліку успішності. Саме ці цифри викладач вносить у відповідну графу залікової книжки.

Якщо студент не з'явився на іспит / диференційований залік або залік, у відомості обліку успішності виставляється відмітка **“не з'явився”**, й екзаменатор засвідчує це своїм підписом. Студент, який не з'явився на іспит / диференційований залік чи залік без поважних причин, вважається таким, що отримав незадовільну екзаменаційну та підсумкову оцінки з навчальної дисципліни.

Студенти, які під час заліково-екзаменаційної сесії (**на іспитах / диференційованих заліках / заліках**) отримали **більше двох підсумкових незадовільних оцінок з дисциплін за національною шкалою**, підлягають відрахованню з Університету.

Студентам, які отримали під час заліково-екзаменаційної сесії (**на іспитах / диференційованих заліках / заліках**) **не більше двох підсумкових незадовільних оцінок**, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. У цьому випадку на факультеті складається графік ліквідації студентами академічної заборгованості із зазначенням дати, часу перескладання, номера аудиторії та прізвища екзаменаторів. Графік затверджується деканом факультету і своєчасно доводиться до

відома студентів і науково-педагогічних працівників факультету. Дотримання цього графіка є обов'язковим для екзаменаторів і студентів.

Студенти, які не склали іспит / диференційований залік або залік, повинні звернутися до деканату за дозволом на перескладання. Дозвіл на перескладання дає **лише** декан факультету. Аркуші успішності студента (як і відомості обліку успішності) реєструються в деканаті факультету і видаються під підпис **лише** екзаменаторам. Аркуш успішності студента без підпису декана факультету **недійсний**. Викладач **особисто** повертає аркуш успішності до деканату відразу ж після закінчення іспиту, диференційованого заліку або заліку, що відображається в письмовому вигляді у відповідному журналі.

Перескладання іспиту / диференційованого заліку або заліку дозволяється не більше двох разів із кожної дисципліни: один раз викладачеві, другий раз – комісії, яка створюється деканом факультету за поданням завідувача відповідної кафедри.

При позитивному результаті **повторного** складання іспиту / заліку / диференційованого заліку такому студенту виставляється **підсумкова** оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише** “*задовільно*”, за шкалою ЄКТС – **E**, а у відомості обліку успішності в графі “**Кількість балів за 100-бальною шкалою**” виставляється **60 балів**.

Якщо студент під час першого перескладання отримав оцінку “**незадовільно**” (іспит) чи оцінку “**не зараховано**” (залік), то в аркуш успішності, крім цієї оцінки, йому виставляється оцінка **FX** за шкалою ЄКТС. У випадку отримання студентом під час другого перескладання оцінки “**незадовільно**” (іспит) чи оцінки “**не зараховано**” (залік), в аркуші успішності студентів, крім зазначеної оцінки (відмітки), виставляється оцінка **FX** за шкалою ЄКТС.

Присутність на іспитах / диференційованих заліках / заліках сторонніх осіб без дозволу ректора чи проректора з навчально-виховної роботи не дозволяється.

5.1.Форми та критерії оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:** поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

1. **тест** (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);
2. **індивідуальні та колективні проекти** (критерії оцінювання: див. таблицю);
3. **усне і письмове опитування** (критерії оцінювання: див. таблицю);
4. **колоквіум** (критерії оцінювання: див. таблицю);
5. **експрес-контроль** (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

Критерії оцінювання аудиторної роботи студента (на семінарському занятті)

Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь з елементами інновацій	«відмінно»
--	------------

¹ Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4» Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь	«добре»
Репродуктивна відповідь	«задовільно»
Фрагментарна, не аргументована відповідь	«незадовільно»
Відсутність на занятті	«0»

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь	«відмінно»
Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь	«добре»
Виконане за репродуктивним рівнем складності	«задовільно»
Завдання не виконане	«незадовільно»
Відсутність завдання	«0»

Критерії оцінювання результатів виконання модульної контрольної роботи

Повна ґрунтова систематизована відповідь з елементами інновації;	«відмінно»	50 балів
повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);	«добре»	40 балів
репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;	«задовільно»	30 балів
містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;	«незадовільно»	20 балів
відсутність відповіді.		0 балів

7. Рекомендовані джерела:

Основна (базова навчально-методична):

- Аболіна, Т.Г., Нападиста, В.Г., Рихліцька, О.Д та ін. (2012). *Прикладна етика*. Навчальний посібник / За наук. ред. Панченко В.І. К.: «Центр учбової літератури».
- Бистрицький, Є., Зимовець, Р., Пролєєв, С. (2020). *Комунікація і культура в глобальному світі*. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
- Ільїна, Г. (2018). *Гене́за культури мислення: логос, раціо, візіо*: монографія. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.
- Комісар, Л. П. (2022). Метадисциплінарність сучасної філософії в оптиці практичних вимірів. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 2 (36). 45-50. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16970>
- Комісар, Л.П. (2023).). Нові горизонти дискурсу ідентичності як виклик ребрендингу універсалістської макроетики. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (37). С. 41-46. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/17573>
- Левітін, Д. (2020). *Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі.*; пер. з англ. Р. Шияна. Київ: Наш формат.
- Рослінг, У., Рослінг-Рьонлюнд, А, Рослінг, Г. (2019). *Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо*. Київ: Наш формат.

8. Сібоні, О. (2021). *Досить уже помилок. Як наші упередження впливають на наші рішення*; пер. з англ.. М. Марченко. Київ: Лабораторія.
9. Сілвер, Н. (2018). *Сигнал та шум. Чому більшість прогнозів виявляються хибними*; пер. з англ. Київ: [КМ-Букс](#).
10. Bowell, T., Cowan, R., Kemp, G. (2020). *Critical Thinking. A Concise Guide*. Взято з: <https://www.routledge.com/Critical-Thinking-A-Concise-Guide/Bowell-Cowan-Kemp/p/book/9780815371434>
11. Willson, W.K. (2019). *The Essentials of Logic*. New Jersey. P. 9-19.

Додаткова:

1. *Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку*. (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Львів: Літопис.
2. *Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO*. (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
3. Гриценко, Т., Гриценко, С., Іщенко, Т. (2019). *Етика ділового спілкування*. Київ: Центр навчальної літератури.
4. *Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей*. (2011-2016). Том 1-4 / Кассен Б. (Укл.). Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
5. Кант, І. (2022). *Критика сили судження* / Пер. з нім. В. Терлецького. Київ: Темпора.
6. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). *Sententiae*. Том 37:2. 93-107. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379>
7. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. № 161. (Ч. 2. Філософські науки.) 32-36.
8. Комісар, Л.П. (2017). Про сучасну філософію, університет і компетентнісний підхід у філософській освіті. *Університетська кафедра*. № 6. 129-136.
9. Комісар, Л.П. (2022). Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи “словник цифрової епохи”. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (35). 43-48.
10. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
11. Тейлор, Ч. (2013). *Етика автентичності* / Пер. з англ. К.: Дух і літера.
12. Франкл, В. (2020). *Людина в пошуках справжнього сенсу*. / Переклад з англ. О. Замойської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
13. Фромм, Е. (2019). *Втеча від свободи*. / Переклад з англ. М. Яковлева. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
14. Фромм, Е. (2020). *Мати або бути?* / Переклад з англ. Г. Яновської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
15. Хоменко, І. В. (2010). *Логіка: теорія та практика*. Київ: Центр учбової літератури.

8. Додаткові Інтернет-ресурси:

1. Електронна бібліотека Гумер. URL: <http://www.gumer.info/>
2. Електронна бібліотека Іхтіка. Багато літератури з логіки: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і підручники з філософських дисциплін. URL: <http://ihtika.netl>.
3. Логічні помилки. (2023). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QwGli3eLsVY>
4. Поведінкова етика. (2021) / Серія університетських модулів: Добросесність та етика. Організація Об'єднаних націй. Відень. URL:

https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_8_final_UKR.pdf

5. Усуваємо суперечливість у міркуваннях. (2023). URL: <https://www.youtube.com/watch?fbclid=IwAR3C69u12gQdoSTL-A0YRHY9vIFrCn7-DUndLqPTgh9mmh59cIoJV00Qbc&v=TuJE1y9DzbE&feature=youtu.be>

6. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою). URL: <http://plato.stanford.edu/>